

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie gemeente Rijswijk

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

4 februari 2025 / projectnummer: 3847

1 Advies over het MER in het kort

De gemeente Rijswijk wil een omgevingsvisie vaststellen. In de visie komen alle opgaven voor de fysieke leefomgeving samen en staat hoe de gemeente omgaat met de beperkte fysieke ruimte. Zo vormt de visie onder andere een kader voor het aantal te bouwen nieuwe woningen. Voor de omgevingsvisie is een milieueffectrapport (MER)¹ opgesteld. De gemeenteraad heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

Het MER heeft 4 alternatieven² onderzocht: (1) geplande woningbouw en bestaand beleid, (2) geplande woningbouw en innovatief beleid, (3) extra woningbouw en bestaand beleid en (4) extra woningbouw en innovatief beleid. In het MER staat dat 'geplande woningbouw en innovatief beleid' over het geheel het beste scoort op leefomgevingsaspecten.

In het inspraakproces spreken belanghebbenden een voorkeur uit voor het best scorende alternatief: de combinatie van geplande woningbouw en innovatief beleid. De gemeente heeft dit alternatief gebruikt als basis voor de verdere ontwikkeling van de omgevingsvisie.

In het MER zijn vervolgens de effecten op de leefomgeving beschreven van de ontwerp-omgevingsvisie. De conclusie in het MER is dat de visie op het merendeel van de indicatoren positief scoort. Een negatieve invloed is er op omgevingsveiligheid, gebruik van de ondergrond en geluid. De 'Passende beoordeling' concludeert dat mogelijk belangrijke negatieve gevolgen van stikstofdepositie tegengegaan kunnen worden door het nemen van extra maatregelen.

Het MER stelt dat er op veel vlakken synergie is van keuzen en maatregelen, maar ook enkele strijdigheden. Een voorbeeld van het eerste is het positieve effect van groene stadsruimten op klimaatadaptatie. Een voorbeeld van het tweede is het negatieve effect van de nieuwe woningen op verkeersbewegingen en daarmee op gezondheid. De mate waarin doelen worden bereikt wordt als 'over het algemeen redelijk hoog' ingeschat.

Wat is het advies van de Commissie?

De Commissie is positief over de volgende aspecten van het MER en de wijze waarop het MER gebruikt is bij het ontwikkelen van de omgevingsvisie:

- De omgevingsvisie en het MER zijn 'hand in hand' ontwikkeld. Het MER heeft een positieve rol gespeeld in meerdere fasen van de ontwikkeling van de omgevingsvisie³.
- Het MER is gebruikt in een uitgebreid participatietraject.
- Uit het MER blijkt dat de gemeente haar ambities op het gebied van duurzaamheid serieus neemt. Er is een duidelijke ambitie om een gezonde, groene en toekomstbestendige stad te creëren, met aandacht voor klimaatadaptatie, de energietransitie en leefbaarheid.

¹ Plan-MER Omgevingsvisie Rijswijk – 2024.

² Deze worden in het MER 'onderzoeksalternatieven' genoemd en in de omgevingsvisie 'ontwikkelrichtingen'. De Commissie gebruikt in dit advies de term 'alternatieven'.

³ Dit heeft wel geleid tot het toepassen van verschillende beoordelingssystemen in deze fasen; zie verder hieronder bij 'essentiële informatie' over de noodzaak om dit goed uit te leggen.

De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER echter ook dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over de omgevingsvisie. Het gaat om de volgende punten:

Leg beoordelingskader en effectbeoordeling beter uit

- In het MER worden verschillende structureringen gebruikt voor het beoordelingskader en de vormgeving van alternatieven. Dit leidt tot verwarring. Na uitleg door de gemeente Rijswijk⁴ is duidelijk dat dit het gevolg is van de interactie tussen MER en omgevingsvisie in verschillende fasen van de planvorming. In dat proces hebben de documenten op elkaar voortgebouwd. Voor de leesbaarheid van het MER en de navolgbaarheid van tussentijdse keuzes en afwegingen is belangrijk dat deze uitleg bij het MER wordt opgenomen.
Samenhangend hiermee is niet duidelijk hoe de effectscores van de vier alternatieven zich verhouden tot de effectscores van de ontwerp-omgevingsvisie. Deze zijn soms verschillend, waar het voor de hand ligt dat ze ongeveer hetzelfde zouden zijn als bij het scores dezelfde systematiek zou zijn gebruikt. Ook hierbij is een uitleg van belang voor de leesbaarheid en begrijpelijkheid van het MER.

Verduidelijk huidige en toekomstige plan- en besluitvorming

Het MER is onduidelijk over wat al besloten is, wat besloten zal worden bij de vaststelling van de omgevingsvisie en wat doorgeschoven wordt naar de toekomst.

- Op de eerste plaats beoordeelt het MER de effecten van het bouwen van circa 11.000 woningen, terwijl over ongeveer twee derde van deze woningen al besloten is⁵. Dit is belangrijk omdat het de effectbeoordeling beïnvloedt: het voornemen is in feite niet 11.000 woningen, maar alleen de woningen die nog niet vastliggen: circa een derde van 11.000. Het is niet duidelijk hoe dit de conclusies en aanbevelingen in het MER beïnvloedt.
- Op de tweede plaats worden ruimtelijke keuzes doorgeschoven naar de toekomst, bijvoorbeeld naar programma's of de toekomstige herziening van de omgevingsvisie. In het MER staat niet duidelijk aangegeven wat nu besloten wordt en wat later. Dit is belangrijk omdat daarmee ook niet duidelijk is welke besluiten het MER moet onderbouwen, wat eventueel ook later kan en hoe het belang van de leefomgeving en de gemeentelijke ambities daarbij integraal zal worden meegewogen.

De Commissie adviseert om uitleg en verduidelijking in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de omgevingsvisie.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar beoordeling toe en geeft ze aanbevelingen voor het vervolgtraject.

⁴ Op 18 december heeft de Commissie een bezoek gebracht aan de gemeente en een toelichting en aanvullende informatie gekregen van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer. Zie [memo](#) beantwoording vragen Commissie mer.

⁵ Zie: tweede [memo](#) beantwoording vragen Commissie mer.

Figuur 1: Toekomstvisie voor Rijnwijk op hoofdlijnen (bron: ontwerp-omgevingsvisie).

Aanleiding MER

De gemeente Rijnwijk werkt aan het opstellen van een omgevingsvisie voor de periode tot 2050. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijk grondgebied. Onder de Omgevingswet is het verplicht voor de omgevingsvisie een MER op te stellen. Op de eerste plaats omdat de omgevingsvisie kaders stelt voor mer-(beoordelings)plichtige activiteiten, zoals de voorgenomen bouw van duizenden woningen (project J10 van Bijlage V bij het Omgevingsbesluit). Maar ook omdat de in de omgevingsvisie geschetste ontwikkelingen tot significante gevolgen kunnen leiden voor Natura 2000-gebieden. Het is niet uit te sluiten dat de omgevingsvisie leidt tot significante effecten door stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden aan de kust van Zuid-Holland. Initiatiefnemer voor de omgevingsvisie zijn burgemeester en wethouders van de gemeente Rijnwijk. Het bevoegd gezag is de gemeenteraad.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag besluit over de omgevingsvisie.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3847 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar beoordeling toe. Aan deze beoordeling koppelt zij adviezen. Deze adviezen staan in een tekstkader. Het opvolgen daarvan is essentieel voor het volwaardig meewegen van het belang voor de leefomgeving bij het besluit over de omgevingsvisie. Dit moet volgens de Commissie gebeuren voordat de gemeenteraad dit besluit neemt.

2.1 Leg beoordelingskader en effectbeoordeling beter uit

In het MER worden verschillende structureringen gebruikt voor het beoordelingskader en de vormgeving van alternatieven. Dit hangt samen met het gevolgde proces. Eerst zijn 4 alternatieven ontwikkeld langs 2 'assen', namelijk 'circa 11.000 versus circa 16.000 nieuwe woningen' en 'bestaand versus innovatief beleid'. De alternatieven zijn beoordeeld op 5 ambities⁶ met 23 indicatoren. De uitkomsten van de alternatievenvergelijking zijn gebruikt om na een participatieproces de ontwerp-omgevingsvisie op te stellen. Daarna zijn de effecten van de ontwerp-omgevingsvisie beoordeeld aan de hand van 3 kernambities⁷ verbonden aan 9 thema's⁸, met dezelfde 23 indicatoren als bij de beoordeling van de alternatieven. Door deze verschillende structureringen is het MER moeilijk leesbaar.

Een onduidelijkheid die samenhangt met het bovenstaande is discrepantie tussen een aantal effectscores van de alternatievenvergelijking en de effectscores van de ontwerp-omgevingsvisie. Het voorkeursalternatief 1B vormt de basis van de ontwerp-omgevingsvisie. Hierdoor ligt het voor de hand dat de scores van in ieder geval dit alternatief ongeveer hetzelfde beeld geven als de effectscores van de ontwerp-omgevingsvisie, als bij het scoren dezelfde systematiek zou zijn gebruikt. De Commissie constateert echter dat in een aantal gevallen de scores van alternatief 1B afwijken van die van de ontwerp-omgevingsvisie, zonder dat duidelijk is waarom. Dit geldt bijvoorbeeld voor het thema waterveiligheid waarbij alle alternatieven negatief scoren (zie tabel 4.4 van het MER), terwijl de ontwerp-omgevingsvisie positief scoort (zie tabel 5.6 van het MER). In tabel 1 hieronder geeft de Commissie meer voorbeelden.

De wijze van scoren lijkt bij de alternatieven dus – in ieder geval deels – anders te zijn gedaan dan bij de ontwerp-omgevingsvisie, zonder dat dit wordt uitgelegd of met elkaar in verband wordt gebracht. Dit is verwarrend voor lezers van het MER en kan leiden tot verkeerde conclusies. Wat hier nog aan bijdraagt is dat bij het weergeven van de scores van alternatieven en ontwerp-omgevingsvisie gebruik is gemaakt van dezelfde symbolen, hetgeen eenzelfde beoordelingssystematiek suggereert.

⁶ Deze ambities zijn: Aantrekkelijk en gezond Rijswijk; Groen en natuurlijk Rijswijk; Ondernemend en beleefbaar Rijswijk; Duurzaam en toekomstbestendig Rijswijk; Bereikbaar en verkeersveilig Rijswijk (zie bijlage 4 van het MER).

⁷ Deze kernambities zijn: Gezonde buitenplaats voor iedereen; Groene stad voor nu en later; Creatieve werkplaats voor de regio (zie hoofdstuk 5 van het MER).

⁸ Deze thema's zijn: Passend woon- en zorgaanbod; Gezonde leefomgeving; Leefbare en veilige wijken; Zichtbare historie en ruimtelijke kwaliteit; Groene stadsbiotoop; Klimaatbestendige leefomgeving; Duurzame energievoorziening; Innovatieve economie; Goede bereikbaarheid (Zie hoofdstuk 5 van het MER).

De Commissie adviseert om voordat wordt besloten over de omgevingsvisie in een aanvulling op het MER een overzicht ('leeswijzer') op te nemen van de doorlopen stappen, waarin wordt ingegaan op:

- de gehanteerde structureringen, hoe deze tot stand zijn gekomen en hoe deze samenhangen;
- de gebruikte methodiek voor de effectscores van de alternatieven en de ontwerp-omgevingsvisie, vooral waar deze verschilt;
- de verklaring van verschillen tussen de scores van alternatieven en ontwerp-omgevingsvisie, vooral waar deze niet logisch of evident zijn.

Tabel 1: Voorbeelden van opvallende verschillen tussen effectscores⁹

Indicator	Score alternatief 1B ¹⁰	Score ontwerp-omgevingsvisie
Natura 2000		
Waterveiligheid		
Waterkwaliteit	 	
Gebruik ondergrond		
Bodemdaling		
Woningvoorraad	 	
Geluid		

- **Natura 2000:** alternatief 1B scoort relatief negatief omdat vooral is gekeken naar de verkeerstoename door verstedelijking, met als gevolg een hogere stikstofuitstoot. De ontwerp-omgevingsvisie scoort positief omdat vooral gekeken is naar het positieve effect van inzet van duurzame energiebronnen, met daardoor een lagere stikstofuitstoot.
- **Waterveiligheid:** de scores zijn verschillend doordat bij de beoordeling van de alternatieven alleen de toename van het aantal inwoners is meegewogen. Hierbij is er geen rekening mee gehouden dat beoordeling op waterveiligheid voor Rijswijk niet relevant is.¹¹ Bij de beoordeling van de ontwerp-omgevingsvisie gebeurt dat wel.
- **Waterkwaliteit:** de score is bij alternatief 1B grotendeels negatief vanwege de risico's die innovatieve bodemenergiesystemen met zich meebrengen. De score bij de ontwerp-omgevingsvisie is vooral positief omdat ervan wordt uitgegaan dat de risico's van de systemen ruim worden gecompenseerd door maatregelen voor vergroening en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen.
- **Gebruik ondergrond:** alle alternatieven scoren negatief omdat de drukte in de ondergrond toeneemt. De ontwerp-omgevingsvisie scoort zowel negatief als positief, zonder dat duidelijk is waardoor dit komt.
- **Bodemdaling:** alle alternatieven scoren negatief vanwege de gevoeligheid voor bodemdaling van vier specifieke locaties voor woningbouw. Bij de score van de ontwerp-omgevingsvisie wordt gekeken

⁹ Bron: deze tabel is door de Commissie samengesteld op basis van tabellen uit het MER.

¹⁰ Alternatief 1B is gekozen voor deze tabel omdat de ontwerp-omgevingsvisie op dit alternatief is gebaseerd.

¹¹ Er ligt namelijk geen dijk of kruin in de gemeente die Rijswijk tegen een hogere zeespiegel of rivierwaterhoogte beschermt. Rijswijk heeft dus geen zeggenschap over maatregelen voor waterveiligheid.

naar het negatieve effect van bebouwing, maar daarnaast ook naar het positieve effect van vergroening en watermaatregelen in het kader van klimaatadaptatie.

- **Woningvoorraad:** de score is bij alternatief 1B negatief, met als argument dat de inzet op innovatie mensen aantrekt, waardoor de vraag naar woningen toeneemt. Bij de ontwerp-omgevingsvisie is de score grotendeels positief, met als argument dat er woningen voor verschillende doelgroepen worden gebouwd.
- **Geluid:** de score is bij alternatief 1B positief, omdat er is voortgebouwd op alternatief 1A: ten opzichte van alternatief 1A zijn er alleen maar positieve punten, zoals hubs en groenstructuren. De score bij de ontwerp-omgevingsvisie is grotendeels negatief vanwege de toename van het aantal verkeersbewegingen door de groei van het aantal inwoners. Dit is in alternatief 1B ook zo, maar is daar niet meegewogen.

2.2 Verduidelijk huidige en toekomstige plan- en besluitvorming

2.2.1 Geef aan wat al besloten is en hoe dat de effectbeoordeling beïnvloedt

Het voornemen waarvan de effecten zijn beoordeeld betreft de bouw van circa 11.000 woningen. Tegelijkertijd geeft de gemeente in aanvullende informatie aan de Commissie aan dat ongeveer twee derde van dit aantal woningen planologisch al vastligt.¹² Deze horen hierdoor niet bij het voornemen maar bij de autonome ontwikkeling. Het voornemen waarover nog besloten moet worden, betreft dus in feite een derde van 11.000 woningen. Dit beïnvloedt de effectbeoordeling: de effecten van de omgevingsvisie zullen bijvoorbeeld kleiner zijn dan nu aangegeven, omdat ze over een veel kleiner aantal woningen gaan.

Op het abstractieniveau van een omgevingsvisie hoeft dit geen probleem te zijn, als het beeld dat uit de effectbeoordeling naar voren komt ongeveer hetzelfde blijft. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als alle onderdelen van het voornemen op gelijke wijze met twee derde kleiner worden. Dus niet alleen het aantal woningen, maar ook de voorzieningen die bij die woningen horen, zoals groen, waterberging en sportvoorzieningen. De vraag is of dat zo is. De gemeente stelt in de aanvullende informatie *‘Voor de meeste voorzieningen zijn we bezig met het vaststellen van normen. Op basis daarvan kunnen we bepalen welke voorzieningen waar en wanneer nodig zijn.’* Ook is het mogelijk dat bij de al vastgelegde woningen voorzieningen horen die kunnen conflicteren met andere ambities voor de gemeente.

De Commissie adviseert om voordat wordt besloten over de omgevingsvisie in een aanvulling op het MER duidelijk te maken of en hoe de conclusies en aanbevelingen in het MER anders zullen zijn als uitgegaan wordt van een autonome ontwikkeling waarin twee derde van de 11.000 woningen al planologisch vastligt.

¹² De gemeente stelt: *‘Voor de projecten Havenkwartier, Bogaard Stadscentrum en omgeving, Kesslerpark en omgeving, Rijswijk Buiten en Pasgeld zijn er in totaal ca 7.000 woningen in onherroepelijke plannen opgenomen.’* Zie: tweede [memo](#) beantwoording vragen Commissie mer.

2.2.2 Geef aan wat wordt verschoven naar de toekomst

De Commissie stelt vast dat de omgevingsvisie niet over alle belangrijke ruimtelijke ontwikkelingen besluit. Deels worden deze naar toekomstige besluitvorming geschoven.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Het realiseren van de ambities voor het koppelen van de stadsbiotoop¹³ met ontwikkeling van groen en klimaatadaptatie. Aangegeven wordt dat realisatie afhankelijk is van financiële middelen en andere partijen, of nog uit te voeren beleid zoals het warmteprogramma en het Meerjarig Investeringsprogramma klimaatadaptatie 2026 – 2030.
- Doelen voor het opwekken van duurzame energie en de wijze waarop deze worden gehaald is afhankelijk van het programma Opwek Energie.
- De mate waarin de modal split¹⁴ wordt omgebogen en de wijze waarop dit zal gebeuren wordt uitgewerkt in een uitvoeringsplan.

Doorschuiven naar de toekomst hoeft geen probleem te zijn, als duidelijk is wat nu en wat later wordt besloten. Ook moet duidelijk zijn hoe geborgd is dat leefomgevingsaspecten dan voldoende en integraal worden meegewogen. Op dit moment is dat niet voldoende duidelijk. In het MER (zie pagina's 16 en 97) en de ontwerp-omgevingsvisie (zie pagina 143) staat bijvoorbeeld dat een aantal thema's nog verdere discussie behoeft voordat er een keuze kan worden gemaakt. Welke thema's dat zijn wordt daarbij niet aangegeven.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER een overzicht te geven van de belangrijkste ruimtelijke ontwikkelingen waarover de gemeente pas later besluiten zal nemen. Geef daarbij aan hoe gezorgd wordt dat het omgevingsbelang en de leefomgevingsambities uit de omgevingsvisie integraal worden meegewogen en of daarvoor extra (alternatieven)onderzoek nodig is.

3 Aanbevelingen voor verdere besluitvorming

De Commissie wil met onderstaande aanbevelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming. De aanbevelingen in dit hoofdstuk gaan niet over essentiële informatie.

3.1 Start beleidsvorming en analyse voor toekomstige besluitvorming

Voor de ruimtelijke vraagstukken die worden doorgeschoven naar toekomstige besluitvorming beveelt de Commissie aan om hierop tijdig te anticiperen door op korte termijn te starten met:

- ontwikkelen van beleid voor de ambities van de gemeente waar op dit moment nog geen beleid voor is, zoals op het vlak van gezondheid;

¹³ Natuur in de stad, zoals stadsparken en plantsoenen.

¹⁴ De verdeling van het totale vervoersvolume over verschillende vervoerswijzen, zoals lopen, fietsen, openbaar vervoer, of autorijden.

- het maken van een integrale ruimtelijke analyse van alle ambities in de omgevingsvisie. Ga hierbij in op de vraag of deze wel passen op de beschikbare ruimte en hoe groot het risico is dat bij ruimtegebrek juist de relatief zwakkere ambities gaan afvallen, zoals ambities voor groen en natuur.

3.2 Integreer samenhangende onderwerpen in ‘pakketten’

Het MER behandelt onderwerpen vooral apart en werkt deze niet uit in geïntegreerde ‘pakketten’ aan maatregelen. De onderwerpen groen, ruimte, water en klimaatadaptatie hangen bijvoorbeeld sterk samen. Dit geldt ook voor de onderwerpen klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie. Het MER noemt deze samenhang ook, zoals ‘wadi’s’¹⁵ om regenwater bij piekbuien op te vangen en te kanaliseren¹⁶.

Door onderwerpen vooral sectoraal te behandelen, blijven kansen onbenut die samenhangen met een geïntegreerde aanpak van deze onderwerpen. Door integratie wordt de effectiviteit van maatregelen vergroot. Samenbrengen in geïntegreerde pakketten kan daarnaast het relatieve belang vergroten van de onderwerpen in de plan- en besluitvorming. Ook ontstaat door integratie een beter totaalplaatje: welke potenties voor synergie zijn er? Welke bandbreedten? Kunnen bijvoorbeeld de groene ambities worden gemaximaliseerd en waar komen die in competitie met andere ambities?

Voorbeelden van samenhangende pakketten zijn ‘water en natuur’, ‘circulariteit’ en ‘gezondheid’. Voor ieder van deze pakketten wordt hieronder in paragrafen 2.3.1, 2.3.2 en 2.3.3 een aantal aandachtspunten gegeven.

De Commissie beveelt aan om ten behoeve van verdere plan- en besluitvorming ‘geïntegreerde pakketten’ te ontwikkelen van maatregelen die onderling grote samenhang vertonen. Gelet op het relatief abstracte karakter van de omgevingsvisie is er geen noodzaak om deze integratie in het stadium van de huidige omgevingsvisie op te pakken. Hiervoor is nog genoeg ruimte tijdens de vervolgstappen, bijvoorbeeld bij de al aangekondigde toekomstige herziening van de omgevingsvisie in een versie 2.0.

3.2.1 Water en natuur

Thema's die goed ruimtelijk te combineren zijn, zijn groene stadsbiotoop (vooral een ‘groenblauwe dooradering’ van de gemeente), klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit en gezonde leefomgeving. Dit heeft als voordeel dat het geïntegreerde pakket meer gewicht krijgt in de afweging. Op zich zijn deze thema's namelijk relatief kwetsbaar. In combinatie – en vanwege de synergie die daardoor ontstaat – krijgen ze meer gewicht ten opzichte van economisch vaak zwaarder gewogen thema's als verkeer of woningbouw. Dit kan ook in financiële termen worden uitgedrukt. Meer natuur levert bijvoorbeeld stressreductie op, minder ziekteverzuim, hogere waarde van woningen in een groene leefomgeving en lagere criminaliteit. Maatregelen voor klimaatadaptatie verminderen de schade bij calamiteiten.

¹⁵ Groene greppels in stedelijke gebieden voor de opvang, filtratie en zuivering van regenwater.

¹⁶ Zie ook tabel 7.6 in het MER waar verbanden worden gelegd tussen klimaat, groen, klimaatadaptief bouwen (ladder van koeling, BREEAM), schaduwrijke plekken, vergroenen van stedelijke gebieden en inrichten van het watersysteem: wadi's, waterbuffers, groenstroken en parken.

3.2.2 Circulariteit

De integratie van circulariteit in de ontwerp-omgevingsvisie heeft een brede overlap met andere thema's die in het MER worden beoordeeld en in vervolgprogramma's en toekomstige besluitvorming nader worden uitgewerkt. De belangrijkste indicatoren voor circulariteit zijn energiegebruik, bedrijvigheid en luchtkwaliteit. Daarnaast zijn er aspecten die een relatie hebben met circulariteit, zoals afvalbeheer, gezondheid en bereikbaarheid.

3.2.3 Gezondheid

Het beoordelingskader heeft voor de ambitie 'aantrekkelijk en gezond Rijswijk' vier indicatoren: luchtkwaliteit, geluid, omgevingsveiligheid en stimuleren van sporten en bewegen. In de beoordeling van het doelbereik worden onder 'gezonde leefomgeving' daaraan toegevoegd: gezondheidsbevordering (met groen en het stimuleren van gezond bewegen als belangrijke aspecten), bodemkwaliteit en geur. Voor al deze gezondheidsaspecten staan in het MER maatregelen genoemd die tot een verbetering kunnen leiden.

3.3 Scherp het beoordelingskader aan voor toekomstig gebruik

Voor de beoordeling en vaststelling van de omgevingsvisie past de effectbeoordeling en het gebruikte beoordelingskader in het MER voldoende bij het vrij hoge abstractieniveau van de visie. De Commissie plaatst hieronder kanttekeningen bij de effectbeoordeling en doet suggesties voor verdere verbetering van het beoordelingskader met het oog op het mogelijke gebruik van dit kader voor vervolgbesluiten.

Gebruik van normen

Toets bij voorkeur aan consistente normen. Die kunnen bijvoorbeeld wettelijk zijn, gebaseerd op een landelijk document of gebaseerd op een vergelijking met gelijksoortige gemeenten. De Commissie constateert dat bij een aantal criteria geen normen worden gebruikt; vooral op het gebied van natuur en landschap is dat het geval. Verder wordt bij vergelijking soms Nederland gebruikt, soms Zuid-Holland of de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, dan wel een groep niet-geïdentificeerde gemeenten. Toetsen op consistente normen geeft een robuustere basis voor de beoordeling.

Natuur, landschap en biodiversiteit

- Het huidige criterium voor Natura 2000-gebieden is de instandhouding van soorten en habitattypen. Echter, binnen de gemeente Rijswijk zijn die gebieden er niet. Het criterium is in deze vorm dus niet relevant. Er kan wel beïnvloeding zijn van gebieden buiten de gemeente door stikstofuitstoot vanuit de gemeente. Een relevanter criterium is daarom de mate waarin stikstofuitstoot optreedt of voorkomen wordt.
- De bestaande criteria voor de indicatoren Natuurnetwerk Nederland en Landschappelijke en cultuurhistorische waarden zijn 'kans op verbetering' of 'risico op verslechtering'. Deze criteria zijn niet geschikt voor de beoordeling of de huidige situatie en de autonome ontwikkeling 'goed', 'redelijk' of 'slecht' is.

- Gebruik voor biodiversiteit een aparte indicator. Bijvoorbeeld het aantal soorten dat voorkomt en/of het aandeel bedreigde soorten daarbinnen, vergeleken met gelijksoortige gemeenten.

Water en bodem

- Een aparte indicator waterveiligheid is voor afwegingen in Rijswijk niet relevant. Er ligt namelijk geen dijk of kruin in de gemeente die Rijswijk beschermt tegen een hogere zeespiegel of een hoger waterpeil in rivieren. Rijswijk heeft dus geen zeggenschap over maatregelen voor waterveiligheid. Integreer in plaats daarvan waterveiligheid in de indicator wateroverlast. Denk aan maatregelen als waterbergingsgebieden langs watergangen, natuurvriendelijke oevers en samenwerking met Rijkswaterstaat en het Hoogheemraadschap van Delfland.¹⁷
- Het '*aantal verontreinigde locaties*' is een weinigzeggend criterium bij de indicator bodem. Eén grote verontreinigde locatie kan bijvoorbeeld belangrijker zijn dan 20 kleine locaties. Er is informatie beschikbaar over de verdeling van het gemeentelijk grondgebied in bodemklassen. Gebruik als criterium daarom de verdeling in bodemklassen en de mate waarin voldaan wordt aan die bodemklassen.

Verschuiving vervoerwijze (modal split)

Gebruik in plaats van het huidige criterium 'aandeel fiets en OV'¹⁸ het criterium 'modal split'. Maak daarbij onderscheid naar 'aandeel lopen', 'aandeel fietsen', 'aandeel OV' en 'aandeel auto'¹⁹. Daarbij leidt vermindering van het aandeel auto tot de meeste winst voor de kwaliteit van de openbare ruimte.

Gezondheid

- Gebruik de optelsom van het '*aandeel lopen*' en het '*aandeel fietsen*' uit de modal split als indicator voor '*beweegvriendelijkheid*'.
- Neem voor de '*toegankelijkheid van groen*' een kwantitatieve indicator op, bijvoorbeeld het aantal woningen dat aan de 3-30-300 norm²⁰ voldoet. Voor de gezondheid is de nabijheid van kwalitatief hoogwaardig gebruiksgroen van belang. Rijswijk geeft aan dat behoud en uitbreiden van groen een kernambitie en belangrijk thema is.

Circulaire economie

Neem ook hiervoor een indicator op in het beoordelingskader²¹. Daarbij gaat het bij circulaire economie niet alleen om maatregelen die extra ruimte vragen, zoals in de ontwerp-omgevingsvisie aangegeven. Sommige opties nemen juist minder ruimte in. Denk daarbij aan modulaire bouwsystemen, verticale en geïntegreerde systemen, focus op repareren waardoor minder productieruimte nodig en decentrale hubs ter vervanging van grootschalige systemen.

¹⁷ Overigens wordt in tabel 0.10 wat betreft wateroverlast de huidige situatie en autonome ontwikkeling als positief ingeschat. Echter, de autonome ontwikkeling van wateroverlast zou door klimaatverandering juist kunnen verslechteren.

¹⁸ Opvallend aan de score op het huidige criterium 'fiets en OV' is overigens dat de huidige situatie redelijk scoort, terwijl het aandeel fietsen en OV beduidend lager ligt dan in vergelijkbare gemeenten.

¹⁹ Zoals in de leefomgevingsfoto in figuur 45 en tabel 2 is gedaan (zie bijlage 2, sectie 23 van het MER).

²⁰ Vanuit elke woning zie je 3 bomen, 30% van een wijk valt in de schaduw van een boom, vanuit iedere woning ligt er op 300 meter een park.

²¹ Zie bijvoorbeeld het Rijksbrede programma Nederland circulair in 2050 en het Platform CB'23.

Gebruik van de ondergrond

Het scoren op deze indicator is in het MER niet gebaseerd op data. De constatering is 'het wordt drukker, dus slechter'. Dit is te kort door de bocht. Drukke hoeft namelijk niet slecht te zijn als het in goede banen geleid kan worden. 'Nog vrij beschikbare ruimte ondergronds' zou dan bijvoorbeeld een betere indicator zijn.

Netcongestie

Bij de effectbeoordeling lijkt geen rekening te zijn gehouden met eventuele netcongestie. Het is relevant dat bij toekomstige besluitvorming wel te doen, omdat het van invloed is op het aantal mogelijk te realiseren woningen, het tempo van de realisatie en de benodigde ruimte voor te realiseren energie–infrastructuur, zoals opslagfaciliteiten en de te verwachten effecten.

Sociale effecten

Neem een indicator op voor sociaal welbevinden, bijvoorbeeld het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de eigen buurt, en zich daar ook veilig voelt.

3.4 Overige aanbevelingen voor uitwerking en toekomstige herzieningen van de omgevingsvisie

Afhankelijkheid van derden. Het MER stelt dat het doelbereik van vooral 'duurzame energievoorziening' en 'innovatieve economie' grotendeels afhankelijk zal zijn van andere partijen (inclusief andere gemeenten). De Commissie beveelt daarom aan om juist voor deze thema's samen met betrokken partijen programma's te ontwikkelen en de implementatie hiervan goed te monitoren. Dit vergroot de kans dat doelen ook bereikt worden. Overigens geldt dit ook voor andere onderwerpen zoals de ontwikkeling van de Vlietlijn met de gemeenten Den Haag en Voorburg.

Verbindingen tussen wijken. De ontwerp–omgevingsvisie focust vooral op oplossingen op wijkniveau. Kijk daarnaast ook naar de verbindingen tussen wijken. Dit is vooral belangrijk voor klimaat– en energiebeleid in wijken met een hogere dichtheid. Bijvoorbeeld, klimaatadaptatie is goed verankerd in de ontwikkeling van 'groene longen' en in de gebieden waar relatief veel open ruimte is. Minder duidelijk is hoe de verbinding plaatsvindt met juist dichter ontwikkelde gebieden. In die gebieden is de noodzaak voor klimaatadaptatie vaak groter. Verbinden vergroot de effectiviteit van klimaat– en energiebeleid.

Groene stadsbiotoop. Dit wordt vooral uitgewerkt als ontwikkeling van de twee groene longen van het gebied: de noordwestelijke landgoederenzone, de zuidoostelijke stadsparkzone en de verbindingen daartussen. Kijk daarnaast ook naar de rol die Rijswijk kan hebben in het Zuid–Hollands Natuurnetwerk door mogelijke verbindingen met dat netwerk en de kansen die dat biedt voor de groene stadsbiotoop. Een voorbeeld is het inrichten van ecologische verbindingzones langs het Rijn–Schiekanaal.

Ruimtelijke kwaliteit. Deze wordt vooral uitgewerkt voor die delen van Rijswijk die al een hoge ruimtelijke kwaliteit hebben: Oud–Rijswijk en Bogaard stadscentrum. Hierbij ligt het accent met name op cultureel erfgoed. Dit is een te beperkte opvatting van ruimtelijke

kwaliteit. Kijk ook naar de mogelijkheden die een ruimere opvatting biedt. Daarin wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar de ruimtelijke kwaliteit in de modernere wijken, met een integratie van bebouwing, openheid, groen en klimaatadaptatie. Hierdoor kunnen meer kansen benut worden.

3.5 Monitoring

Paragraaf 10.2 van het MER geeft een beknopte aanzet voor monitoring van de ambities van de omgevingsvisie. Daarbij wordt gesteld dat 'het gebruikmaken van meetbare indicatoren een logische stap is bij de verdere aanscherping van de omgevingsvisie'.

Monitoring van de implementatie van de omgevingsvisie is van groot belang, omdat veel keuzes nog gemaakt moeten worden en er dus nog veel onzekerheden zijn over toekomstige ontwikkelingen en de effecten daarvan. De Commissie beveelt aan het beoordelingskader in het MER (na aanscherping) te gebruiken als uitgangspunt voor het monitoringsprogramma.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER Omgevingsvisie Rijswijk

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep op 18 december 2025 het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. Jan Jacob van Dijk (voorzitter)

drs. Roeland van Kerkhoff

dr. Peter van der Molen

ir. Maarten Schäffner

drs. Rob Verheem (secretaris)

dr. Fred Woudenberg

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Vaststellen van de Omgevingsvisie Rijswijk

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project J10 (kaderstellend voor mer-beoordelingsplichtige activiteiten zoals de voorgenomen bouw van duizenden woningen).

Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

De gemeenteraad van de gemeente Rijswijk

Initiatiefnemer besluit

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Rijswijk

Bevoegd gezag mer-procedure

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Rijswijk

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3847](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760

3511 MK Utrecht

t 030-2347666

e info@commissiemer.nl

w commissiemer.nl

